

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

Prejav
10. októbra 2024

**Prejav Tonyho Murphyho, predsedu
Európskeho dvora audítorov**

**Prezentácia výročnej správy EDA za rok 2023
Výbor pre kontrolu rozpočtu – Európsky parlament**

10. októbra 2024

V prípade rozdielov má prednosť hovorený text.

Vážený pán predseda, ctené panie poslankyne, ctení páni poslanci, vážený pán komisár,

som rád, že dnes môžem predstúpiť pred tento **výbor** a prezentovať **klúčové zistenia** a hlavné odkazy **výročnej správy** Európskeho dvora audítorov **za rok 2023**. Spolu so mnou je tu i môj vážený kolega a člen zodpovedný za výročnú správu **Jan Gregor**.

Predtým, ako uvedieme **podrobnosti** z našej výročnej správy, urobím najprv stručný prehľad, čo naša **výročná správa** vlastne predstavuje a prečo je dôležitá.

Pokiaľ ide o **obsah**:

- o predkladáme v nej **audítorské stanovisko** k spoľahlivosti finančných výkazov EÚ a zákonnosti a správnosti príslušných transakcií,
- o odhadujeme v nej **celkovú chybovosť výdavkov z rozpočtu EÚ**, pričom uvádzame percentuálny podiel finančných prostriedkov, ktoré sa nepoužili v súlade s platnými pravidlami a nariadeniami,
- o je rozdelená do kapitol, ktoré zodpovedajú rôznym výdavkovým oblastiam, a pri niektorých oblastiach uvádzame aj **konkrétnu chybovosť**,
- o v **samostatnej kapitole** uvádzame naše zistenia týkajúce sa **výdavkov z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti**, ktorý sa riadi odlišným modelom vykonávania.

A s obsahom správy súvisí aj jej **význam**:

- o je **základným produktom** EDA, ktorý si vyžaduje značné úsilie a prácu, jej prvoradým účelom je **identifikovať** príležitosti na zlepšenie a poukázať na **potenciálne riziká** vo všetkých činnostiach EÚ. A hoci môžeme upriamiť pozornosť na oblasti, v ktorých sa plánované výsledky nedosiahli, dávame dôraz aj na uznanie pozitívnych aspektov toho, čo funguje dobre. Napríklad naďalej zisťujeme nedostatky v práci mnohých vnútroštátnych orgánov auditu, ktoré kontrolujú výdavky v oblasti súdržnosti, ale informujeme aj o osvedčených postupoch, ktoré sme zistili v regionálnom operačnom programe v Poľsku. Kontrolné zoznamy orgánov auditu a pracovná dokumentácia zahŕňali všetky relevantné aspekty dostatočne podrobne. To nám umožnilo sledovať audítorský záznam a vyvodiť závery o vykonanej audítorskej práci.

Aké sú teda klúčové výstupy našej výročnej správy za rok 2023?

Pokiaľ ide o **účtovnú závierku EÚ**, podobne ako v predchádzajúcich rokoch sme zistili, že presne odráža finančnú situáciu EÚ a vydávame **výrok bez výhrad** k spoľahlivosti tejto účtovnej závierky.

Celkové príjmy dosiahli 248,4 mld. EUR, pričom opätovne tak ako v predchádzajúcich rokoch k nim vydávame **stanovisko bez výhrad**. Je však dôležité, aby si výbor uvedomil, že toto stanovisko nezahŕňa sumy stratené v dôsledku „**výpadku DPH a cieľ**“. Tento výpadok sa týka nezrovnalostí vyplývajúcich z **podhodnotených alebo uniknutých cieľ** a DPH, k čomu môže dôjsť v dôsledku **podvodov alebo neefektívnych postupov výberu**. Keďže sa tieto nevybrané sumy **nezaznamenávajú** ako príjmy, naše stanovisko sa zameriava na **vykázané údaje**.

Prejdime teraz k výdavkom. Dlhodobý rozpočet EÚ zahŕňa **viacročný finančný rámec (VFR)** a nástroj **NextGenerationEU (NGEU)**. NGEU primárne tvorí **Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti**, RRF, pri ktorom sa používa iný **model vykonávania** ako pri VFR. Preto vydávame **dve samostatné stanoviská** k zákonnosti a správnosti výdavkov za rok 2023: jedno k **tradičným výdavkom z rozpočtu EÚ** a jedno k **RRF**.

Začnem tradičnými **výdavkami z rozpočtu EÚ** alebo VFR:

Pokračujúc v trende z predchádzajúcich rokov naša **chybovosť výdavkov z rozpočtu EÚ vzrástla** a zostáva **významná**, v súčasnosti na úrovni **5,6 %** (2022: 4,2 %), čo je **výrazný medziročný nárast**. Vzhľadom na rozsiahly výskyt zistených chýb už **piaty rok po sebe** ponechávame **záporné stanovisko**.

Chybovosť výdavkov z rozpočtu EÚ sa určuje tak, že sa zohľadnia a konsolidujú chybovosti zistené v **rôznych oblastiach politiky** v rámci rozpočtu VFR. Teraz mi dovoľte prejsť na **konkrétne oblasti politiky** a uviesť **typické zistenia**, ktoré prispievajú k našej celkovej chybovosti.

Začnem **Súdržnosťou**, ktorá predstavuje **takmer 40 %** toho, čo sme kontrolovali.

V tejto oblasti politiky odhadujeme **chybovosť** na **9,3 %**, čo je nárast zo **6,4 %** v roku 2022. Z našich zistení vyplýva, že **neoprávnené náklady a projekty** boli hlavnými prispievateľmi k odhadovanej chybovosti, ako aj porušenia pravidiel verejného obstarávania. Zistili sme aj niekoľko faktorov, ktoré by mohli zvýšiť riziko neoprávnených výdavkov, napríklad:

- o **časový tlak na vynakladanie finančných prostriedkov** ku koncu **VFR na roky 2014 – 2020**,
- o **konkurujúce si fondy EÚ**, najmä **RRF**,
- o platby, ktoré boli uhradené a kontrolované s **podmienkami počas pandémie**,

- o možnosť **100 % spolufinancovania projektov politiky súdržnosti zo strany EÚ**. Tieto projekty prispeli **5 %** k chybovosti.

Náš **auditorský prístup** v oblasti „Súdržnosť“ bol založený na práci **orgánov auditu** členských štátov. A za posledných sedem rokov sme zistili, že ich kontroly **nie sú dostatočne účinné**.

- o Orgány auditu konzistentne nesprávne vykazujú zvyškovú chybovosť pod 2 %.
- o A my neustále zisťujeme chyby v **transakciách**, ktoré mohli a mali byť zistené orgánmi auditu, keď vykonali svoje kontroly.

Jednoducho povedané, **nemohli sme sa spoľahnúť** na ich prácu. A keď zohľadníme výsledky auditov Komisie a naše vlastné zistenia týkajúce sa chýb, ktoré zostali neodhalené, a početné nedostatky v práci orgánov auditu, dospejeme k záveru, že na konci obdobia oprávnenosti (31. decembra 2023) **nie všetky systémy riadenia a kontroly členských štátov** fungujú účinne či primerane. V tejto súvislosti je dôležité aj to, že v mnohých prípadoch sa tieto **isté systémy kontroly a riadenia** používajú na správu **finančných prostriedkov z RRF** na úrovni členských štátov.

Dovoľte mi, aby som sa teraz venoval ďalšej hlavnej oblasti výdavkov, okruhu „**Prírodné zdroje a životné prostredie**“, v ktorej väčšinu výdavkov tvoria poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. V tomto okruhu odhadujeme, že chybovosť je významná na úrovni **2,2 % (2,2 %, 2022)**.

Hoci z našich výsledkov vyplýva, že chybovosť **nebola významná za priame platby**, ktoré tvoria **66 % výdavkov v rámci tohto okruhu VFR**, bola **významná** v ostatných výdavkových oblastiach ako celku. Tieto oblasti spolu predstavujú zvyšných **34 % výdavkov vrátane rozvoja vidieka, trhových opatrení, námorných činností, rybníctva, životného prostredia a opatrení v oblasti klímy**.

Pokiaľ ide o „**Jednotný trh, inovácie a digitálne technológie**“, zistili sme zvýšenie významnej chybovosti z **2,7 % v roku 2022 na 3,3 %** v roku 2023. Najmä **výdavky na program Horizont 2020** zostávajú vysokým rizikom a **hlavným zdrojom** chýb, ktoré sme zistili.

Vzhľadom na rastúci význam **migrácie a riadenia hraníc** v posledných rokoch zaviedla EÚ okruh 4 vo VFR na roky 2021 – 2027 s osobitným dôrazom na tieto oblasti politiky. Zatiaľ čo výdavky v tejto oblasti sa majú v novom období VFR zvýšiť, v roku 2023 predstavujú **2,1 % rozpočtových výdavkov EÚ**. Za tento rozpočtový okruh neposkytujeme konkrétnu chybovosť, ale **chyby** sme zistili v takmer **tretine transakcií**, ktoré sme preskúmali.

Presuňme sa teraz na „**Susedstvo a svet**“. Táto výdavková oblasť zahŕňa niekoľko nástrojov financovania súvisiacich s **Globálnou Európou, predvstupovou pomocou a humanitárnou pomocou**. Napriek obmedzenej veľkosti vzorky **výsledky** nášho auditu potvrdzujú, že **riziko chýb v tomto okruhu VFR je vysoké**, pričom viac než polovica preskúmaných transakcií bola ovplyvnená chybami. Od budúceho roka budeme vypracúvať špecifické hodnotenie tohto okruhu, ktoré poskytne hlbší prehľad o tejto vysokorizikovej oblasti.

A napokon sa dostávame k okruhu „**Administratíva**“. Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch sme dospeli k záveru, že chybovosť zostáva **nevýznamná**.

Ak to zhrnieme, naša práca v oblasti dodržiavania súladu na účely výročnej správy za rok 2023 poukazuje na **výrazné zvýšenie** chybovosti výdavkov z **rozpočtu EÚ**, ku ktorej prispieva hlavne „**Súdržnosť**“.

Prejdem teraz k RRF. Je dôležité poznamenať, že **projekty financované z RRF sú často podobné projektom financovaným prostredníctvom programov súdržnosti a často na ne dohliadajú tie isté vnútroštátne orgány**. RRF však funguje na základe modelu „financovania, ktoré nie je spojené s nákladmi“, v rámci ktorého platby členským štátom **nie sú podmienené dodržiavaním pravidiel EÚ a vnútroštátnych pravidiel**, ako sú pravidlá verejného obstarávania a pravidiel štátnej pomoci.

Na rozdiel od oblasti **Súdržnosti a iných oblastí rozpočtu EÚ** sa preto v našom posúdení a stanovisku k výdavkom z RRF nehodnotí, či sú **skutočné náklady** na projekty financované z RRF primerané. Na základe nariadenia o RRF na účely tohto stanoviska posudzujeme a zahŕňame **žiadosti členských štátov o platbu** v rámci RRF, ktoré si vyžadujú **uspokojivé splnenie** míľnikov a cieľov a splnenie **kľúčových podmienok oprávnenosti**.

Keďže je to **dôležité**, chcel by som **zdôrazniť, že**:

- o čiastkové platby **členským štátom** v rámci RRF nie sú spojené s **odhadovanými nákladmi** na opatrenia RRF, ani so **skutočnými nákladmi**, ktoré vznikli konečným príjmom,
- o od členských štátov sa nevyžaduje, aby vo svojej žiadosti o platbu poskytli informácie o výdavkoch, ktoré vznikli **konečným príjmom**.

Celkové **výdavky z RRF** dosiahli v roku 2023 výšku **53,6 mld. EUR**. V rámci nášho auditu sme skontrolovali všetkých **23 grantových platieb 17 členským štátom** vo výške **46,3 mld. EUR**, ako aj zúčtovanie predbežného financovania v celkovej výške **7,3 mld. EUR**. V prípade **16 míľnikov alebo cieľov**, ktoré sa týkali siedmich platieb siedmim členským štátom, sme identifikovali zistenia s **finančným vplyvom**, ktoré sú celkovo nad naším **prahom významnosti**. Okrem toho sme zistili **systemové nedostatky**, ako sú

prípady **nevhodnej koncepcie míľnikov a cieľov**, ako aj nedostatky v **systemoch členských štátov pre podávanie správ a kontroly**. Súhrnne vydávame **výrok s výhradou** k výdavkom z RRF.

Pokiaľ ide o naše **stanovisko k RRF**, je dôležité zdôrazniť, že **nedodržiavanie pravidiel EÚ a vnútroštátnych pravidiel** je hlavným zdrojom rastúcich chýb vo výdavkoch na súdržnosť a v iných rozpočtových oblastiach VFR. V **modeli RRF vymedzenom v nariadení** sa však stanovuje, že členské štáty samy kontrolujú svoje projekty financované z RRF, a systematicky sa ním nezabezpečuje súlad výdavkov z RRF s týmito pravidlami. To vedie k nedostatočnému uisteniu, ktoré vážne ohrozuje **finančné záujmy EÚ**.

Je dôležité poznamenať, že túto obavu zdieľajú aj iní – vo **výročnej správe Európskej prokuratúry za rok 2023** bolo uvedených 233 aktívnych vyšetrení podvodov v oblasti financovania v súvislosti s RRF v členských štátoch EÚ, čo je štvrtý najvyšší počet aktívnych vyšetrení Európskej prokuratúry týkajúcich sa programu EÚ.

Všetky **budúce modely financovania EÚ** odvodené od RRF by preto mali vážne zohľadňovať tieto obavy, aby sa zabezpečilo, že finančné záujmy EÚ budú v budúcnosti primerane chránené.

Pri diskusii o **budúcich rozpočtoch EÚ** sa naša výročná správa zaoberá aj kritickými **výzvami na makroúrovni**, ktoré presahujú rámec našej práce v oblasti dodržiavania predpisov.

V roku 2023 sa **dlh EÚ** zvýšil na **458,5 mld. EUR**, a to najmä v dôsledku pôžičiek na iniciatívu Next Generation EU. Tento údaj je teraz **dvojnásobný oproti úrovni dlhu** v roku 2021. Stále však existuje **neistota**, pokiaľ ide o **splatenie** tohto dlhu, keďže o návrhu Komisie týkajúcom sa **vlastných zdrojov** sa nerozhodlo, a nie je jasné, či tento návrh vytvorí **dostatočné príjmy** na pokrytie splatenia dlhu NGEU. V konečnom dôsledku táto finančná zodpovednosť pripadne na **ďalšiu generáciu** občanov.

Vysoká inflácia v roku 2022 a 2023 naďalej ovplyvňuje rozpočet. Odhadujeme, že rozpočet EÚ by mohol do konca roka 2025 stratiť približne **13 % svojej kúpnej sily**. Okrem toho **nesplatené záväzky** dosiahli rekordnú výšku **543 mld. EUR**, čím sa zvýšila pravdepodobnosť zrušenia záväzkov. Táto situácia tiež vytvára **tlak na administratívne zdroje**, čím sa zvyšuje **riziko chýb**.

Naša výročná správa obsahuje **množstvo ďalších podrobných informácií** a zistení, ktoré by som chcel dnes zdôrazniť, ale žiaľ, čas mi to neumožňuje. Rád by som Vás však vyzval, aby ste si prešli všetky zistenia uvedené v našej výročnej správe a v našom dokumente **Audit EÚ v skratke**, ktoré ste všetci dostali.

Na záver chcem vyzdvihnúť aj úsilie a odbornosť **zamestnancov a kolégia Európskeho dvora audítorov**. Ich **odhodlanosť a profesionalita** zohrali zásadnú úlohu pri vypracúvaní tohtoročnej kvalitnej výročnej správy a sú kľúčové pre napredovanie našej inštitúcie.

Ďakujem Vám za pozornosť a teším sa na Vaše otázky a spoločnú diskusiu.